

Ս. ՍԱՐԳՍԻ ՏՕՆԻՆ

«Ամենասուրբ երրորդութեան ընտրեալ ծառայ եւ հաւատարիմ...» (Շարական):

Այսօր սուր Սարգսի տօնն է, նրա որդու՝ Մարտիրոսի եւ տասնչորս զինուորների տօնը, որոնք եւս նահատակութեան պսակին էին արժանացել: Սրբազան շարականագիրը՝ Պետրոս Գետադարձը, որ ամենայն հայոց կաթողիկոսն էր 1019 թուից մինչեւ 1058 թուականը, սուրբ Սարգսի, նրա որդու՝ Մարտիրոսի եւ տասնչորս զինուորների յիշատակի համար գրել է հրաշալի մի շարական, որ մինչեւ այսօր երգւում է եկեղեցում եւ մեր սրտերն է շարժում:

Ո՞վ էր սուրբ Սարգիսը: Սուրբ Սարգիսը ծնունդ էր քրիստոնեայ ընտանիքում, Կապադովկիայի Քամիրքի շրջանում: Նա եղել էր զինուորական եւ Կոստանդիանոս կայսրի թագաւորութեան շրջանում հասել էր մինչեւ ստրատեգութեան, այսինքն՝ զօրավարի աստիճանի: Երբ Կոստանդիանոս կայսրին յաջորդեց Յուլիանոս կայսրը, որն անուանուեց Ուրացող, եւ երբ Սարգիսը տեսաւ, որ Քրիստոսն ուրացւում է կայսրի կողմից, իսկ աշխարհիկ բարեբերը նորից են թափանցել բանակի եւ ժողովրդի մէջ, հեռացաւ Բիւզանդիայից, եկաւ Հայաստան՝ Տիրան թագաւորի մօտ: Իսկ երբ տեսաւ, որ իր ներկայութեան պատճառով Տիրանը եւս ինքն իրեն վստահ եւ ուժեղ չի գգում բիւզանդացիների դիմաց, Հայաստանից եւս հեռացաւ ու գնաց Պարսկաստան՝ ծառայելու պարսից Շապուհ արքային:

Ինչպէս յայտնի է, այդ ժամանակ երկու կարեւոր ուժեր կային. Արեւմտւոտքում Բիւզանդական կայսրութիւնը, Արեւելքում Պարսկական

կայսրութիւնը: Սրանք յանախ էին իրար դէմ պատերազմներ մղում, որպէս զի կարողանան հողային տարածութիւններ զավթել իրարից եւ կամ Հայաստանի նման այս կամ այն երկիրը իրենց իշխանութեան տակ առնել: Շուտով պարսից Շապուհ արքան իմացաւ, որ Սարգիսն իր զինուորներին քրիստոնէական ոգով է դաստիարակում: Նա պաշտօնապէս իր մօտ հրաւիրեց նրան, որպէս զի մեհեաններում զոհեր մատուցի: Սարգիսը չանսաց նրա հրամանին, եւ այդ ժամանակ զայրացած արքան սպանել տուեց Սարգիս զօրավարին: Նրանից առաջ արդէն սպանել էր տուել նրա որդուն՝ Մարտիրոսին: Իսկ Սարգսի տասնչորս զինուորները, որոնք գիշերով նրա մարմինը ուզեցին տանել առանձին մի տեղ թաղել, եւս մահուան դատապարտուեցին, սպանուեցին: Մեր աւանդութիւնն ասում է, որ Մեսրոպ Մաշտոցը՝ հայոց եռամեծ Վարդապետը, նրա մարմինը հետագայում տեղափոխել է Արագածի շրջանում Կարբիի մօտ գտնուող Ուշի գիւղում: Մինչեւ այսօր էլ Ուշիում է գտնուում սուրբ Սարգիս զօրավարի ուխտատեղին, եւ ենթադրւում է, որ այնտեղ են նաեւ նրա մասունքները:

Ահաւասիկ մի պատմութիւն մեր եկեղեցու կեանքից, մի սրբի պատմութիւն, որ մինչեւ այսօր յիշւում ու ապրում է մեր ժողովրդի կեանքի մէջ եւ այսօր էլ յուզում է մեր երիտասարդութեանը եւ մեր ժողովրդին: Այն երիտասարդները, որոնք մօտենում են ամուսնութեան տարիքին կամ արդէն թեւակոխել են այդ տարիքը, տարուայ այս օրը աղի բլիթ են ուտում ենթադրելով, որ նոյն գիշերը իրենց երազում գալու է մի երիտասարդ՝ Սարգիս զօրավարի կերպարանով, նրա որդու՝ Մարտիրոսի կերպարանով, որպէս

կոչուել է նաեւ Անեցի, որովհետեւ Շիրակը, ինչպէս յայտնի է, գտնուում էր Անիի մօտ, գետի միւս ափին: Նրա ընտանիքի մասին պատմութիւնը մեզ ոչ մի տեղեկութիւն չի տալիս, թէ ովքեր էին եղել ծնողները: Բայց յայտնի է, որ նրանք ապրել են Շիրակում: Զգալով իր մէջ աստուածատուր շնորհ եւ տաղանդ, Անանիան ուզում էր ինքն իրեն նուիրել գիտութեանը, բայց շրջապատի մարդիկ չէին հասկանում նրան. այն ժամանակ ո'չ աստղաբաշխութիւն կար, ո'չ հոե-տորութիւն եւ ո'չ իմաստասիրութիւն: Այդ պատճառով էլ նա թողեց Անին եւ գնաց Կարին իր ուսումը շարունակելու նպատակով: Սակայն այստեղ եւս նա յուսահար եղաւ: Ապա գնաց Բիւզանդիա: Բիւզանդիայում նրան ասացին, որ նա նանապարհին Տրապիզոնից է անցել, եւ իր փնտռած ուսուցիչը Տրապիզոնում է գտնուում, ուստի նա պէտք է վերադառնայ այնտեղ: Նա վերադարձաւ Տրապիզոն եւ Տիւֆիկոս անունով մի գիտնականի աշակերտեց: Անանիան այնքան տաղանդաւոր էր, որ կարճ ժամանակում ուսուցիչն անդրադարձաւ նրա տաղանդին եւ ընդունեց նրան որպէս ընկեր եւ խորհրդակից: Անանիան իր բարձր կրթութիւնն ստացաւ եւ վերադարձաւ Հայաստան, որպէս զի Հայաստանը լուսաւորի, աշակերտներ հասցնի եւ նրանց սովորեցնի կեանքի փիլիսոփայութիւնը: Դեռ այն ժամանակ նա կարողացել էր իմանալ եւ համարձակ ասել, որ աշխարհը կլոր է, մինչդեռ այլ գիտնականներ միայն 12-13րդ դարերում անդրադարձան, որ աշխարհը կլոր կարող է լինել: Տեսնո՞ւմ էք, թէ մարդու տաղանդը ինչպէս է փայլում կեանքի մէջ: Նրա աշակերտներից ոմանք ենթադրելով, թէ իրենք արդէն զարգացած են, ըմբոստացան իրենց ուսուցչի դէմ եւ սկսեցին նկատողութիւններ, դիտողութիւն-

ներ, քննադատութիւններ անել: Բայց նա անհողդողդ մնաց իր տեսակէտների վրայ, կարողացաւ Հայաստանում աշակերտներ պատրաստել եւ փիլիսոփայական միտքը, իմաստասիրական ոգին եւ աստուածաբանութիւնը հաստատուն հիմքերի վրայ դնել: Հետագայում նա գրեց նաեւ գեղեցիկ, հրաշալի, հոգեգրաւ շարականներ եւ այդպիսով հայ ժողովրդի պատմութեան մէջ մնաց յոթներորդ դարի ամենապայծառ դէմքերից մէկը, որպէս գիտնական վարդապետ Անանիա Շիրակացի:

Սիրելի հաւատացեալներ, ովքե՞ր են սրբերը, ի՞նչ նշանակութիւն կարող են ունենալ նրանք մեր կեանքի մէջ: Սրբերը մեծ դեր են խաղում մեր կեանքում, որովհետեւ այսօրուայ մեր կեանքը փոթորկոտ, շփոթ եւ խառը մի կեանք է, աշխարհականացումը եկել թափանցել է մեր հոգիներից ներս: Հոգեւոր հասկացողութիւնը, աստուածային սէրը եւ Աստծու հանդէպ ունեցած մեր պաշտամունքը պակասել են: Աշխարհականացման պատճառով, հեռուստացոյցի, «ինտերնետի», «իմէյլի» եւ զանազան տեսակի ֆիլմերի, տեսաֆիլմերի եւ, յատկապէս, ծաղրուծանակի նմանուող թեթեւ երաժշտութեան պատճառով մեր կեանքը շփոթմունքի, դժոխային մի խառնուրդի է վերածուել: Ո՞վ պիտի կարողանայ մեզ ցոյց տալ ճշմարիտ լոյսը, որպէս զի այս կեանքի մէջ չշփոթուենք, մեր հոգիները դժոխին չյանձնենք, այլ ձգտենք սրբութեան: Ովքե՞ր պիտի մեզ օգնեն, եթէ ոչ մեր սրբերը: Մեր կեանքի խաւար ճանապարհի, մեր խարխափանքների մէջ մեր սրբերը մի-մի փարոս են՝ մեր կեանքի նաւը առաջնորդելու դէպի խաղաղ նաւահանգիստ, նրանց լոյսն է, որ մեզ պիտի ուղի ցոյց տայ, որպէս զի կարողանանք չմոլորուել եւ ծառայել

նշմարտութեանը, արդարութեան արեգակին: Այդ լուսատու փարոսներից մէկն էլ սուրբ Սարգիսն է իր որդու՝ Մարտիրոսի եւ տասնչորս զինուորների հետ միասին: Պահենք եւ միշտ փայփայենք այդ լոյսը մեր հոգիների մէջ, որպէս զի չխամրի՝ այն, եւ մենք խաւարի մէջ չկորչենք, այլ նշմարտութեան լոյսով կարողանանք առաջնորդուել:

Թող Սուրբ Սարգսի շնորհները մեր մէջ կեանքի վերածուեն, նրա նուիրումը, նրա քրիստոսասիրութիւնը մեզ համար լինեն վարակիչ օրինակ, եւ մեր կեանքի դառն, երբեմն էլ խաղցր օրերին նա մեզ համար հանդիսանայ առաջնորդ եւ պահպանիչ. այժմ եւ միշտ եւ յաւոտեանս յաւիտենից. ամէն:

ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔ. ՊՕԶԱ ՊԱԼԵԱՆ

ՄԵՂԱՅ ԶՕՐՈՒԹԵԱՄԲ ՀՈԳԻՈՅՍ

Մեղքերը անթիւ են եւ այլազան: Հայերուս խոստովանանքին մէջ երեւցող մեղքերը այնքան շատ են որ ժամագրքին երեք էջերը լեցուցած են:

Հին մեղքեր կան եւ նոր մեղքեր կան: Անասելի մեղքեր կան եւ անանուն մեղքեր կան: «Ո՞վ է մարդ որ ոչ գործէ մեղս», կ'ըսէ մեր մաշտոցը: Մարդերս մեղաւոր ծնած ենք եւ մեղաւոր ալ կը մեռնինք: Ադամն ու Եւան թէեւ առաջին այրն ու կինն էին, մեղանչեցին եւ մեղքը մեզի ժառանգ թողուցին:

Մեր Հայրապետները մեղքերը քաժնած են երեք դասակարգի: Հոգեւոր մտային եւ մարմնաւոր: Խորհրդով, քանի եւ գործով:

Հոգիով գործուած մեղքերը մտքով եւ մարմնով գործուած մեղքերէն տարբեր եւ անջատ են: Հոգին՝ մարմին եւ միտք չէ, թէեւ անոնց մէջ կը բնակի: Սիրտ չէ եւ զգացում չէ, թէեւ անբաժան է անոնցմէ: Հոգին մարմինէն եւ մտքէն աւելի բարձր եւ ազնուական կը նկատուի: Կարծես թէ աստուածային նկարագիր ունի:

Յիսուս անգամ զանազանութիւն դրաւ անոնց միջեւ երբ ըսաւ. - «Հոգին է կենդանարար, մարմին ինչ ոչ օգնէ:» Ա.

Պօղոս առաքեալ կը յաւելու. - «Խորհուրդ մարմնոյ մահ է, եւ խորհուրդ հոգւոյ կեանք»:

Խոստովանանքի մէջ երեւցող հոգեկան մեղքերը հետեւեալներն են. - խորամանկութիւն, անզգամութիւն, յանդգնութիւն եւ երկչոտութիւն, շռայլութիւն եւ ժլատութիւն, չարահաւանութիւն, յուսահատութիւն եւ թերամտութիւն:

Վերոյիշեալ բոլոր մեղքերն ալ որակուած են «հոգիին զօրութեամբը գործուող մեղքեր»: Ինչ որ կը նշանակէ թէ անոնք կարող են ահաւոր եւ սոսկալի հետեւանքներ յառաջ բերել: Սոյն մեղքերը կրնան պատճառ դառնալ կորուստի, կործանումի, աւերածի եւ սպանութեանց: Վայ մեզի եթէ անոնք մնան անսանձ եւ անկաշկանդ:

Հոգեւոր տկարութեանց հոգատարութիւն ընելը եւ հոգեկան հիւանդութեանց բուժում մը գտնելը հսկայական գիտութիւն մըն է մեր օրերուն: Հոգեբան եւ հոգեբուժ մարդիկ կան որոնք միայն հոգեկան ախտերու բժշկութեամբը կը զբաղին: Ատեն մը կար, երբ հոգիի վերաբերեալ ամէն տկարութիւն «խենդութիւն եւ յիմարութիւն» կը